

Pel que fa al finançament és necessari que el Servei prioritzi les seves actuacions, que els doni suport ateses les línies prioritàries. Crec que aquesta és una mesura correcta encara que, *a priori*, sigui discriminatòria per a molta gent, però a la llarga pot influir en la seriositat del treball i donar resultats que permetin la jerarquització dels treballs de l'arqueologia al nostre país. Ara bé, si els estintolaments econòmics són tan minsos com els que hem estat rebent fins ara, és inútil fer aquesta prioritització. També estem d'acord que els diferents centres intentin trobar finançament fora del Servei, en l'empresa privada, etc., però per fer-ho així ens cal una bona llei en la qual es lligués la protecció i la investigació del patrimoni amb els àmbits financers que disposen de mitjans econòmics suficients per subvencionar els treballs de tipus científic-històric.

Cal posar de manifest que una arqueologia de qualitat ha d'estar feta per equips que hagin demostrat tenir una trajectòria professional reconeguda nacionalment o internacionalment i que puguin respondre de les seves activitats. Els equips sí que haurien de ser ajudats tècnicament pel Servei per tal de facilitar-los el desenvolupament harmònic i reforçar així la investigació donant continuïtat científica al treball arqueo-paleontològic.

En l'annex del Decret del 28 d'octubre es parla de tota una sèrie de qüestions que es tindran en compte a l'hora de subvencionar un projecte. Té molt interès la cadena de divulgació i publicació dels treballs que permeti fer una translació social i científica de la nostra activitat i no es fragmenti la idea que té una intervenció programàtica, que no únicament està destinada a l'exhumació del registre, sinó també a la seva conservació i divulgació a través de l'estudi.

Vull parlar, finalment, d'una qüestió que cal posar de manifest i que en aquests moments s'emporta els pressupostos del Servei destinats a tasques que haurien d'ésser d'un altre nivell. Es tracta de les excavacions d'urgència. Aquest tipus de treballs que a Catalunya els realitzen empreses privades, cooperatives i arqueòlegs en atur i que solucionen de forma provisional o continuada la vida de nombrosos companys, no disposen d'una correcta estructura de funcionament.

Les cartes arqueològiques, una iniciativa interessant i ben dirigida, hauria de permetre fer un bon seguiment dels treballs que poden posar els registres en perill; hauria d'existir un contacte permanent entre les administracions municipals i el propi Servei per tal de controlar les activitats econòmiques que poden alterar els indrets on s'ha detectat l'existència de patrimoni, a la vegada que permetin responsabilitzar els autors de les obres per tal que s'ocupin de les despeses que generen els treballs de conservació del patrimoni.

Les excavacions arqueològiques diferenciades entre estructurals i d'urgència haurien de córrer a càrrec de diferents capítols i haurien de tenir diferents formes de subvenció. El caràcter estructural de les intervencions integrals i de llarga durada hauria de tenir-se en compte a l'hora de ser més ben atesa per l'Administració, que hauria de proporcionar els mitjans adequats i facilitar tot tipus d'ajuts científics i tècnics lligats al funcionament dels equips que intervinguin sobre aquesta classe d'actuacions. D'altra banda, les excavacions d'urgència que s'efectuen amb caràcter tècnic també s'haurien d'ordenar d'acord amb una base programàtica, amb una especial perspectiva de futur en el cas d'aquelles que es realitzen dins dels nuclis urbans.

D'aquesta manera també se'n podria treure un rendiment científic, rendiment que no es prou alt de la manera com es fan en l'actualitat.

Si el Servei d'Arqueologia ha optat per agafar un model de funcionament purament administratiu i de control, deixant de banda el seu paper protector i tutelar, s'hauria d'arbitrar una fórmula transitiva abans que es produeixi una crisi en l'arqueologia del nostre país. En aquesta mena de projectes el factor humà és molt important i l'èxit d'un tipus de reglament sol estar en mans dels que treballen però també en la dels funcionaris que el controlen.

Algunes reflexions sobre el decret 231/1991 de 28 d'octubre, sobre les intervencions arqueològiques

**Joan Sanmartí
Joan Santacana**

El dia 29 de juny de 1985 apareixia publicada al BOE la Llei 13/85 de 25 de juny, referida al *Patrimoni Històric Espanyol*. El títol V (articles 40 a 45) d'aquesta llei fa específicament referència al patrimoni arqueològic i a les actuacions sobre aquest. Aquestes disposicions generals han estat recentment desenvolupades per al territori de

Catalunya en el decret 231/1991 de 28 d'octubre (DOG de 15-11-91), en el qual es defineix una normativa que serà el marc fonamental del treball d'investigació arqueològica a desenvolupar a partir d'ara en el nostre país. És, doncs, natural que, com a arqueòlegs que desenvolupen el seu treball de recerca en el territori de Catalunya, vulguem reflexionar sobre la incidència d'aquesta normativa en la realització d'aquesta tasca d'investigació.

Òbviament, l'objecte de decrets com el que ara ens ocupa sol ser, en primer lloc, la protecció del patrimoni arqueològic i, d'altra banda, la seva regulació i el foment de la recerca. Aquests diferents aspectes queden ja ben recollits en la llei de 25 de juny quan, en el seu preàmbul, diu: *todas las medidas de protección y fomento que la ley establece sólo cobran sentido si, al final, conducen a que un número cada vez mayor de ciudadanos puedan contemplar y disfrutar las obras que son herencia de la capacidad colectiva de un pueblo. Porque en un Estado democrático estos bienes deben estar adecuadamente puestos al servicio de la colectividad en el convencimiento de que con su disfrute se facilita el acceso a la cultura.* Així mateix, s'indica que: *la defensa del patrimonio de un pueblo no debe realizarse exclusivamente a través de normas que prohíban determinadas acciones o limiten ciertos usos, sino a partir de disposiciones que estimulen a su conservación y, en consecuencia, permitan su disfrute y faciliten su acrecentamiento.*

És ben sabut que sovint la nostra activitat de recerca no es tradueix en el descobriment d'objectes "singulars" o d'estructures fàcilment conservables i visitables i, per tant, directament gaudibles. De fet, els resultats més importants de la major part d'intervencions arqueològiques no es reflecteixen tant en les estructures i els objectes descoberts com en la seva publicació; dit d'una altra manera, que la major part de l'activitat dels arqueòlegs —o, almenys de la seva activitat científicament i socialment rendible— no s'encamina a omplir vitrines de museus —tot i la seva importància—, sinó a omplir prestatgeries i biblioteques. En conseqüència, quan el que es vol és posar *estos bienes...adecuadamente...al servicio de la colectividad*, sembla lògic que el decret que comentem preveïés la publicació dels resultats de tota intervenció arqueològica, tal com —encara que fos amb una formulació discutible— feia en el seu article catorzè el Decret 155 d'11 de juny de 1981 (DOG 139, 1 de juliol de 1981), ara derogat. En efecte, en l'anterior normativa s'expressava una voluntat de publicar totes les intervencions arqueològiques i almenys s'establí que, en qualsevol cas —és a dir, si encara no s'havia produït la publicació—, la memòria científica dels resultats podia ser consultada pel públic interessat (article 14 de l'esmentat decret d'11 de juny). Ara bé, és sorprenent comprovar que cap d'aquestes normes no és recollida en el decret 231/1991 de 28 d'octubre, en el qual no hi ha la més mínima

referència a la publicació de les intervencions arqueològiques o a altres formes d'accés a la informació recuperada. És, doncs, inevitable que hom es preguntí si es tracta d'un simple oblit —en aquest cas, ben lamentable— o bé si aquesta ommissió reflecteix una política deliberada.

Un altre aspecte que crida l'atenció d'aquesta normativa és, en l'apartat d) de l'article 8è, la referència a les "troballes de caràcter singular", les quals s'hauran de "comunicar immediatament a la Direcció General del Patrimoni Cultural". ¿S'han adonat els redactors del decret que a partir d'ara els arqueòlegs que treballem a Catalunya ens trobarem en l'obligació de comunicar constantment al Sr. director general la troballa d'una multitud de restes que per a nosaltres són efectivament singulars, però que poden no tenir aquesta consideració per part de tothom? Des del punt de vista de l'investigador un copròlit pot ser una troballa excepcional i, per tant, singular; caldrà comunicar-la? Pensem, doncs, que en el cas, discutible, que hagi calgut introduir aquest apartat d) de l'article, hom hauria d'haver definit el que cal entendre per "troballa singular". En tot cas, hem de dir que, des del punt de vista de l'investigador, tota troballa és singular, ja que cadascuna contribueix a definir el context que és, en definitiva, objecte del treball de recerca.

Així mateix, en la nostra opinió és poc afortunada la formulació de l'apartat d) de l'article 1, que desenvolupa, creiem que inadecuadament, l'apartat 2 de l'article 41 del títol V de la llei de 25 de juny, ja que el seu redactat deixa entendre que l'únic objecte de la prospecció és la detecció de vestigis històrics, concepció clarament insuficient del que avui representa aquesta forma d'investigació, la qual, a partir de l'avaluació de l'extensió superficial i l'anàlisi de les distribucions de les restes arqueològiques de cada jaciment pot lliurar informacions que van molt més enllà de la simple localització de jaciments.

D'altra part, i no existint una clara definició del que cal entendre per jaciment arqueològic, no deixa de sorprendre l'assimilació de la documentació gràfica de jaciments a la prospecció arqueològica. Vol dir això que caldrà sol·licitar permís per fotografiar un jaciment? L'amfiteatre de Tarragona, per exemple, pot ser retratat? És un jaciment arqueològic?

Finalment, hem d'expressar també la nostra sorpresa en relació amb una de les normes de l'article 4, en què s'estableix que les sol·licituds de permís "s'han de formalitzar abans del 15 de juliol de l'any anterior a l'inici de l'excavació", almenys si aquestes, tal com s'indica en el punt c) de l'article 5, han d'anar acompanyades del "programa detallat dels treballs a realitzar". En efecte, cal recordar que la immensa majoria dels arqueòlegs que realitzen treballs de camp en el nostre país no són investigadors alliberats que puguin triar sense cap condicionament les dates en què es realitzin els

treballs; al contrari, molt sovint aquests arqueòlegs han d'aprofitar les seves vacances per tal de poder realitzar llur treball de recerca. Per aquesta i encara d'altres raons, és freqüent que les intervencions s'hagin de realitzar després del 15 de juliol. I, si això és així, ¿com es pot demanar que hom prevegui el pla de treball per a la campanya de l'any següent, si encara no s'ha produït la de l'any en curs, els resultats de la qual, sens dubte, han d'influir sobre aquell pla?

En resum, massa interrogants per a un decret tan curt i que hauria de ser tan concret, i algunes concepcions —sobretot en relació a la natura dels materials arqueològics dels treballs de prospecció— que l'any 1991 semblen ja arcaïques. Tot i això, ens hem d'alegrar que per fi, i després de sis anys de la publicació de la llei, la normativa de concessió de permisos contempli ja la necessitat d'ordenar les intervencions a partir de plans de recerca amb objectius ben definits i tàctiques explícitament formulades per tal d'assolir-los.

Comentari a les noves disposicions legals sobre excavacions a Catalunya a partir de l'any 1992

Josep M. Fullola

La Conselleria de Cultura de la Generalitat ha cregut oportú publicar els decrets 231/1991, del 28-10-91, sobre les intervencions arqueològiques i l'ordre, també del 28-10-91, que regirà les subvencions per projectes de recerca arqueològica o intervencions arqueològiques puntuals; ambdós documents van ser fets públics al DOG 1.518 del 15-11-91. La *Revista d'Arqueologia de Ponent* em demana un comentari, en el qual penso que es reflecteix el sentir d'una bona part de l'arqueologia del país, de molts companys amb els quals hem comentat aquesta nova normativa. Comentaré, en primer lloc, alguns dels articles, i al final faré algunes reflexions finals generals sobre el decret i l'ordre.

Pel que fa a l'articulat, trobem una gran manca de definició quan, en el 3, parla de la titulació professional i de les institucions que poden donar

suport a les intervencions. En efecte, pel que fa a la titulació se'ns remet a la disposició final primera, on s'especifica que el conseller de Cultura establirà quines són les titulacions adequades; tota la lluita portada des de l'APAE i des de la secció del Col·legi de Doctors i Llicenciats queda en mans de la discreció del conseller, que pot autoritzar que un no arqueòleg sigui el director o el beneficiari d'una autorització d'intervenció arqueològica. Ens sembla que els expedients universitaris centrats en la prehistòria i l'arqueologia, acompanyats de l'experiència imprescindible de camp, haurien de ser els que validessin un professional. En deixar aquesta discreció al conseller, còmoda des del punt de vista de l'Administració, se'ns perjudica a tots els professionals.

Pel que fa a les institucions beneficiàries i avaladores torna a quedar un gran límit d'indefinició, que ja existia en la normativa anterior. N'hi ha que pel seu àmbit general català sembla que ningú no pot discutir que avalin a nivell de tot el país, cas de les universitats; pel que fa als museus, sembla que el consens era abans (i potser ara també, qui ho sap) que podien avalar si tenien un arqueòleg en plantilla, la qual cosa suposava que aquesta persona s'estava avalant a si mateixa. Però encara es poden donar casos més peregrins, i que podrien sotmetre's a discussió amb el Servei d'Arqueologia: posant un exemple totalment hipotètic, podria un museu de la comarca del Montsià avalar una excavació a la vall d'Aran?; s'hauria, per tant, de restringir el territori d'aval dels museus als seus límits jurisdiccionals? I quan una entitat local té arqueòlegs en plantilla, pot aquest Servei Municipal avalar excavacions a l'altra punta de Catalunya?

Si passem a l'article 4, sobre la presentació de les sol·licituds, veiem que es cau en una exageració manifesta en els terminis. Sempre hi ha hagut queixes sobre la lentitud de l'Administració en la tramitació dels permisos, i semblava aconsellable que es contemplés un petit avançament en les dates de sol·licitud per donar un marge més gran a la burocràcia. Però la data que apareix a l'article 4 és la del 15 de juliol de l'any anterior; jo em plantejo, com ho haureu fet tots els arqueòlegs del país, què pot posar-se en una sol·licitud per a l'any 1993 si la campanya del 1992 es fa durant la segona quinzena de juliol, l'agost o el setembre, que és quan es concentren més del vuitanta per cent de les actuacions arqueològiques; és possible que ningú dels membres de la Direcció General de Patrimoni Cultural, dins la qual hi ha arqueòlegs, hagi opinat sobre el tema? Podríem haver acceptat el 15 d'octubre, o el primer de novembre, i els casos haguessin estat mínims, però el 15 de juliol sembla fora de tota lògica.

A l'article 5 hi ha un altre dels punts en els quals he insistit sempre que he tingut la possibilitat d'opinar davant la Direcció General. Desapareix la figura del